Humanitas Pedagogika i Psychologia, ss. 55-64
ISSN 2956-3992

Artykuł przeglądowy (review article)

Data wpływu/Received: 10.04.2024
Data recenzji/Accepted: 9.12.2024
Data publikacji/Published: 31.12.2024

Źródła finansowania publikacji: Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk o Wychowaniu

DOI: 10.5604/01.3001.0055.0295

Authors' Contribution:
(A) Study Design (projekt badania)
(B) Data Collection (zbieranie danych)
(C) Statistical Analysis (analiza statystyczna)
(D) Data Interpretation (interpretacja danych)
(E) Manuscript Preparation (redagowanie opracowania)
(F) Literature Search (badania literaturowe)

Jolanta E. Kowalska[1]

ZNACZENIE EDUKACJI OLIMPIJSKIEJ W „EDUKACJI JUTRA"

WSTĘP

Od lat 90. XX w. na świecie nastąpiły ogromne przemiany społeczno-polityczno-gospodarcze, czego konsekwencją były zmiany zachodzące w społeczeństwie, w tym reorganizacja sfery aksjologicznej człowieka. Wartości w dużej mierze – jak pisze Aleksander Piecuch – determinuje aktualna sytuacja życiowa człowieka, stąd też w biegu życia znaczenie poszczególnych wartości może tracić lub zyskiwać na randze (2023, s. 140). Również Barbara Klasińska (2022, s. 14), podkreślając ciągłe zmiany cywilizacyjne, społeczno-kulturowe i edukacyjne we współczesnym świecie, stwierdza, że człowiek staje przed dylematem opartym na niezrównoważonej

[1] https://orcid.org/0000-0002-2708-2873; Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk o Wychowaniu, Centrum Kształcenia Pedagogów Sportu, jolanta.kowalska@now.uni.lodz.pl

ambiwalencji pomiędzy skrajnymi modelami, np. z jednej strony dba o własne ciało i sprawia mu to przyjemność, a z drugiej nie dba o swoje człowieczeństwo.

Biorąc to pod uwagę, można podjąć próbę określenia olimpizmu jako odpowiedzialnej, globalnej, humanistycznej siły oddziaływania pedagogicznego. Jak podkreśla Stefan Wołoszyn, gdy człowiek uprawia sport, to poprzez jego podmiotową i indywidualną godność oraz autentyczność ma szansę uwierzyć w „odwieczne, uniwersalne i autentyczne humanistyczne wartości: prawdy – dobra – piękna, również w sporcie, podejmując trud ich realizacji w życiu indywidualnym i społecznym" (1998, s. 227).

Humanistyczne wartości, przyświecające zdrowej działalności sportowej i rywalizacji w duchu fair play, pozwalają na kształtowanie postaw akceptowanych społecznie. Mogą stanowić źródło hierarchii wartości młodego człowieka, którymi będzie kierował się w sytuacjach życia codziennego. Sport wraz z przyświecającą mu zasadą fair play, szczególnie podkreślaną w drugiej połowie XX i w XXI wieku, wywodzący się ze wzorca arystokratycznego dżentelmena i etosu rycerskiego, może stanowić drogę do wzmocnienia, budowania oraz zmieniania postaw wśród dzieci i młodzieży (Kędzia, 2012, s. 7; Czechowski, Kowalska, 2019).

Na początku przedstawionych rozważań postawiono pytanie: Czy i dlaczego sport oraz olimpizm mogą w „edukacji jutra" stanowić wsparcie działań wychowawczych podejmowanych przez rodziców, nauczycieli, trenerów sportowych? Podejmując próbę odpowiedzi na to pytanie, posłużono się trzema słowami, takimi jak: perspektywa, kryterium i kontekst, które nakładając się na siebie, pozwoliły pokazać wielowymiarowość sportu i olimpizmu w aspekcie wychowania.

PERSPEKTYWA – WYCHOWAWCZY POTENCJAŁ SPORTU I OLIMPIZMU

Perspektywa będzie tutaj rozumiana jako punkt widzenia, z którego coś jest przedstawiane lub oceniane. Punktem odniesienia będzie pojmowanie sportu i olimpizmu oraz umiejscowienie ich w edukacji dzieci i młodzieży. Za Henrykiem Grabowskim (1999, s. 42) można mówić o sporcie jako widowisku (sport pasywny), środku do realizacji celów pozasportowych (sport instrumentalny) i jako wartości samej w sobie (sport autoteliczny). Biorąc pod uwagę takie spojrzenie na sport ,można odnieść się do sportu w tym drugim ujęciu – jako środka do realizacji celów pozasportowych, gdyż już od początku sport odnosił się nie tylko do rywalizacji sportowej, ale ogólnie do życia codziennego, w którym niejednokrotnie podejmowane są różne wybory moralne. W tym ujęciu wizjonerem był Pierre de Coubertin (1863-1937), który znaczenie sportu w wychowaniu oparł na pięciu zasadach olimpizmu, opisanych przez Rolanda Naula (2008, s. 26-28), a za Zofią Żukowską (2014, s. 176) można podkre-

ślić, iż stworzył on koncepcję pedagogiczną. Od początku kształtowania się edukacji przez sport odnosiła się ona nie tylko do rywalizacji sportowej, ale ogólnie do życia codziennego, w którym niejednokrotnie podejmowane są różne wybory moralne. Złożoność relacji pomiędzy wychowaniem a sportem przejawia się również jako przedmiot zainteresowań badaczy różnych dyscyplin naukowych, co w większym stopniu pozwala na wykorzystanie efektów ich pracy, stanowiąc często podstawy teoretyczne dla wychowawczej pragmatyki, w tym budowania projektów i programów edukacyjnych. W definicji olimpizmu, zapisanej w Karcie Olimpijskiej, można dostrzec fundament poglądów Pierre'a de Coubertina, gdyż jako cel wskazano w niej na to, aby sport służył harmonijnemu rozwojowi człowieka – przez sport do wychowania. Mówi ona o tym, że „olimpizm jest filozofią życia, wyrażającą i łączącą w wyważoną całość wartość ciała, woli i umysłu. Łącząc sport z kulturą i wychowaniem, olimpizm dąży do stworzenia drogi życia opartej na radości znajdowanej w wysiłku, wychowawczej wartości dobrego przykładu, na szacunku wobec uniwersalnych i fundamentalnych zasad etycznych” (Żukowska, 2014, s. 175).

Pierre de Coubertin swoją pedagogikę sportu oparł na systemie wychowawczym gier ruchowych Thomasa Arnolda (szkoła angielska), organizacji wychowania fizycznego w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz kulturalnej przeszłości świata antycznego. Uważał on, że wychowanie przez sport powinno polegać na kształceniu takich cech fizycznych i psychicznych, które pozwolą sportowcowi sprostać najwyższym wymogom życia, uzdolniając go do tego. Powinien on zatem być przygotowany do maksymalnego wysiłku. Twórca nowożytnych igrzysk olimpijskich, obok sportowców jako ambasadorów nowoczesnej edukacji, równości szans wszystkich ludzi, idei pokoju na świecie oraz piękna – powiązania sztuki i poezji, wskazał na zasadę fair play. Scharakteryzował ją terminem *rycerstwo* jako wzór do naśladowania dla sportowców, rywalizujących ze sobą w taki sposób, w jaki dawniej rywalizowali ze sobą rycerze. Coubertin używał również terminu *czysta gra* (*fair play*), aby wyjaśnić to rozumienie. Uważał, że *rycerskość* jako idea rywalizacji – *wysiłku naprzeciw wysiłkowi* – jest podstawą koleżeńskości i zawiera w sobie wzajemną pomoc (Naul, 2008, s. 26-28; Kowalska, 2020, s. 48-51). Należy podkreślić, że współczesne zasady etyki walki sportowej wywodzą się właśnie z kodeksu rycerskiego, a spopularyzowane zostały w tzw. sporcie dżentelmeńskim w XIX wieku.

Biorąc zatem pod uwagę funkcje wychowawcze sportu i olimpizmu, można wskazać na ich uniwersalne źródło wartości w praktyce pedagogicznej we wszystkich środowiskach edukacyjnych, a poprzez aktywność fizyczną i uczestnictwo w sporcie, jako na środek do realizacji celów pozasportowych.

FAIR PLAY I MOTTO CITIUS-ALTIUS-FORTIUS JAKO PODSTAWOWE KRYTERIUM SŁUŻĄCE ZA PODSTAWĘ ODDZIAŁYWAŃ WYCHOWAWCZYCH PRZEZ SPORT

Do tak pojmowanego sportu i olimpizmu oraz ich potencjału (perspektywa) odniesieniem będzie wskazanie możliwości zastosowania wartości olimpijskich, tj. zasady fair play oraz motta citius-altius-fortius. Stanowić one będą w niniejszych rozważaniach kryterium dokonywania wyborów moralnych z wielu możliwości edukacyjno-wychowawczych, jakie stwarza udział dzieci i młodzieży w zajęciach sportowych. Ważna przy tym jest świadomość uniwersalnej wartości zasady fair play, możliwości jej wykorzystania w pracy z uczniami – jak wskazują Zofia i Ryszard Żukowscy (2014, s. 153-164).

Uczestnicy sportu kształtują samodeterminację (poświęcają się, akceptując obowiązujące reguły) oraz przyswajają kanony postępowania, postaw społecznie akceptowanych. Zasada fair play jest ważnym czynnikiem uspołeczniania młodego człowieka. Czym zatem ona jest? Według Zofii Żukowskiej „to czysta gra, w praktyce sportowej, jak i w innych przejawach życia, polega na respektowaniu zasad. Nie chodzi tu tylko o postępowanie zgodne z punktami obowiązującego regulaminu, ale także o przestrzeganie zbioru norm ukształtowanego przez tradycję, sumienie i moralność. Kodeks ten nigdzie nie jest zapisany i do końca nie jest określony, stanowi cząstkę moralnej strony osobowości" (Żukowska, 2004, s. 22). Wraz z mężem, Ryszardem, opracowała ona dla dzieci i młodzieży specjalny wzorzec zachowań zgodnych z tą zasadą:

„Fair play – to mój pomysł na sukces w życiu i w sporcie, ale nie za wszelką cenę.

Fair play – to dla mnie radość ruchu i współzawodnictwo, szacunek dla lepszego.

Fair play – to mój sposób na bycie sobą w życiu i w sporcie, w kontakcie z innymi.

Fair play – to życzliwość dla ludzi, pomoc i współdziałanie w sporcie oraz w życiu mojej klasy, szkoły, mojej rodziny.

Fair play – to równość szans w grze, zabawie, zawodach, rywalizacji koleżeńskiej.

Fair play – to ja i ty, to my i oni, dotyczy nas wszystkich.

Fair play – to przestrzeganie reguł gry i przepisów na co dzień – w życiu i w walce sportowej.

Fair play – to troska o zdrowie moje i moich kolegów, mojej rodziny i przyjaciół, w czasie pracy i wypoczynku.

Fair play – to poszanowanie ludzi, przyrody i środowiska.

Fair play – to moja walka z nielojalnością, niesprawiedliwością i oszustwami w życiu i w sporcie" (Żukowska, Żukowski, 2014, s. 159).

Również Jerzy Cygan (1993, s. 4-5) wskazuje na etyczną wartość sportu jako środka do realizowania wartości moralnych. Wskazując na cele, jakie są mu przy-

pisywane, przywołuje m.in. postać dominikanina Henri Didona (1840-1900). Ten przyjaciel Pierre'a de Coubertina uważał (jak i sam baron), że niczego nie można osiągnąć bez wysiłku. Jako twórca motta olimpizmu *citius–altius–fortius* (s*zybciej–wyżej–dalej*), podkreślał, że należy wciąż nad sobą pracować, być ambitnym i nigdy się nie poddawać. W porażkach dostrzegał siłę; jak podkreślał, należy iść dalej, aby być może później zwyciężyć. Podczas otwarcia Kongresu Olimpijskiego 1897 r. – po zakończeniu pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich wskazywał na sport, jako na ten, który ma istotny wpływ na moralność uczniów. Z aktywności sportowej wychodzi duch walki i potrzebuje tego każde dziecko, jeśli chce się sprawdzić w życiu, bo silny to nie tylko ten, kto atakuje, ale ten, który nigdy się nie poddaje – mówił. Twórca olimpizmu Pierre de Coubertin c*tius–altius–fortius* wskazywał jako apel wyrażony w tych trzech słowach na tle pięciu kół olimpijskich. Dotyczy on sportu zwycięskiego, do którego dążą zawodnicy, prześcigając się w kolejnych rekordach szybkości, wytrzymałości i siły (Kowalska 2023, s. 380).

Didon zmarł 13 marca 1900 r., i choć nie zobaczył kolejnych igrzysk olimpijskich, to znacząco przyczynił się do wprowadzania sportu szkolnego w system edukacji nie tylko w Arcueil, ale także w kilku innych kolegiach dominikańskich, stanowiąc tym samym wzór do naśladowania dla wielu szkół kościelnych w całej Francji (Mueller, 2018, s. 3). W drugiej połowie XX w. motto *citius–altius–fortius* zostało na nowo odkryte. Willie Daume, wybitny niemiecki sportowiec, członek Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego, w 1993 roku w wygłoszonym w Pekinie referacie pt. „Czy nie jest słuszna propozycja, by do olimpijskiego motta: *citius–altius–fortius* dodać słowo humanius”, podkreślał trudności w realizacji zasady: *szybciej–wyżej–dalej*, akcentując jako niezmiernie ważne krzewienie na całym świecie poprzez sport olimpijski humanitarnych wartości. Natomiast podczas letnich igrzysk olimpijskich w TOKIO 2021 (2020), kiedy sportowcy rywalizowali z powodu pandemii koronawirusa COVID-19, Międzynarodowy Komitet Olimpijski dołączył *Communiter* (*razem*, *wspólnie*), wskazując w ten sposób na to, że również dzięki sportowi, w duchu solidarnym, czyli właśnie razem, można wyjść lepszymi z kryzysu pandemii.

KONTEKST JAKO ZESPÓŁ CZYNNIKÓW WSPÓŁISTNIEJĄCYCH, POWIĄZANYCH

Obecnie sport rozwinął się jako samodzielny system społeczny, a traktowany instrumentalnie może odgrywać znaczącą rolę jako środek oddziaływania pedagogicznego, kształtując człowieka o wszechstronnie rozwiniętej osobowości, z wysokim poczuciem odpowiedzialności oraz szanującego innych i siebie. W tym kontekście wskazywać na to może integracyjna rola sportu w pracy z dziećmi z różnymi potrzebami edukacyjnymi, w edukacji włączającej, a także aktualna – pojawiające

się problemy zdrowotne dzieci i młodzieży, spowodowane brakiem ruchu, podstawowego elementu prozdrowotnego stylu życia oraz jako forma spędzania czasu wolnego (WHO, 2021).

Sport jest wszędzie tam, gdzie spotykają się ludzie. Odzwierciedla cechy charakterystyczne i ważne dla społeczeństw i kultur. Oznacza to, że sport może być obszarem międzypokoleniowej transformacji ważnych wartości, których upadek obserwujemy we współczesnych społeczeństwach. Młodzież narażona jest – jak podkreśla Robert Simon (2004, s. 204-206) – na coraz więcej zagrożeń, a wraz narastającym kryzysem w relacjach rodzinnych rośnie liczba młodych ludzi, którym poświęca się zbyt mało uwagi. Przed szkołami stawia się wciąż nowe obowiązki, takie jak na przykład nauka umiejętności życiowych, za które wcześniej odpowiedzialni byli rodzice. Światowa Organizacja Zdrowia wskazuje na takie trzy podstawowe umiejętności życiowe: komunikację i umiejętności interpersonalne, podejmowanie decyzji i krytyczne myślenie oraz kierowanie sobą (WHO, 2020). W tym kontekście ważny jest powrót do źródeł sportu, po to, aby przywrócić mu jego humanistyczne znaczenie. Tym powrotem może być właśnie wzorzec olimpijski, nawiązujący do starogreckiego ideału kalokagatii, który wiąże harmonijne przymioty duchowe z pięknem fizycznym. Jak podkreśla Józef Lipiec (1994, s. 16), łączy zarówno całego człowieka, jak i w jego częściach składowych. Najpierw musi bowiem dojść do połączenia walorów intelektualnych – prawdy – z moralnymi – dobrem, a następnie wartości estetycznych – urody – z witalnymi – sprawnością i zdrowiem.

ZAKOŃCZENIE

Odpowiadając na pytanie postawione we wstępie: Czy i dlaczego sport oraz olimpizm mogą w „edukacji jutra" stanowić wsparcie działań wychowawczych, podejmowanych przez rodziców, nauczycieli, trenerów sportowych, można wskazać, że:

- po pierwsze: TAK, mogą, ponieważ poprzez aktywność fizyczną i uczestnictwo w sporcie można realizować wyznaczone cele edukacji moralno-społecznej poprzez przestrzeganie zasad w sporcie – co jest ważne dla nauczycieli, oraz poprzez udział w zabawie ruchowej ma znaczenie dla dzieci (McEvilly, Atencio, Verheul, Jess, 2013; Sæther, Borgen, Leirhaug, 2023, s. 11). Oznacza to, że sport i olimpizm mogą poprzez uczestnictwo w sporcie być nieodłączną częścią wychowania, bo jak podkreśla Leo Hsu (2004, s. 143), w związku z tym, że nie wszyscy uczestnicy sportu są wystarczająco zdolni do krytycznego myślenia, potrzebna jest edukacja moralna dotycząca tego, jak rozwijać „krytyczne myślenie" sportowców w sporcie. Można zalecić, aby etyka cnót odgrywała ważną rolę w sporcie nie tylko poprzez inicjowanie uczestników w przestrzeganiu zasad, ale także w kultywowaniu pewnych dyspozycji i kształtowaniu ich pragnień. Zatem pozwala wspomóc nauczanie i uczenie się odpowiedzialności osobistej i społecznej (Riolo, 2019);

- po drugie: TAK, mogą, z uwagi na to, że sport jest ważnym ogniwem w działaniach zapobiegających patologiom społecznym oraz profilaktycznych, a także jako element wdrażanych programów edukacyjnych do szkół (w tym klas integracyjnych) i innych środowisk (np. w ośrodkach wychowawczych). Przykładem mogą być cztery aspekty zastosowania pedagogiki w ramach edukacji przez sport (Harvey, Kirk, O'Donavan, 2014);
- po trzecie: TAK, mogą, bo sport pomaga utrzymywać kontakt z przyrodą, budować relacje z drugim człowiekiem, wypełniać czas wolny, przeciwdziałać chorobom cywilizacyjnym spowodowanym sedenteryjnym stylem życia (WHO, 2021).

Jednak te trzy wskazania TAK wybrzmią wówczas, kiedy – jak podkreśla Jerzy Kosiewicz (2016, s. 107) – działania edukacyjne obejmujące zasadę moralną fair play będą odnosiły się do wartości autotelicznych, bezinteresownych, mających na celu dobro jednostki i jej środowiska. W innym przypadku odpowiedź na postawione pytanie: Czy i dlaczego sport oraz olimpizm mogą w „edukacji jutra” stanowić wsparcie działań wychowawczych, podejmowanych przez rodziców, nauczycieli, trenerów sportowych będzie brzmiała: NIE mogą. W tym przypadku odnosiłaby się jedynie do przestrzegania przepisów ustanowionych w określonej rywalizacji sportowej.

Podsumowując, należy uznać, że współcześnie zarówno sport, jak i olimpizm mogą w „edukacji jutra” stanowić wsparcie działań wychowawczych podejmowanych przez rodziców, nauczycieli oraz trenerów sportowych. Wskazać należy na walory wychowawcze sportu i olimpizmu w aspekcie perspektywy, kryterium i kontekstu. Pozwoli to podkreślić edukacyjną siłę oddziaływania przez sport, co już ponad 100 lat temu docenił i propagował poprzez stworzenie własnej koncepcji pedagogicznej (pedagogiki sportu) Pierre de Coubertin, a co jest odkrywane na nowo.

Należy przy tym mieć na uwadze to, że sport nie jest odizolowany od wielu problemów współczesnego świata i zmaga się z nimi w równym stopniu jak inne dziedziny życia. Jednak wciąż stwarza możliwość – poprzez propagowanie uniwersalnych wartości, jakie ze sobą niesie – do przeciwstawiania się ich negatywnym skutkom, czego przykładem może być powrót w XXI wieku na uczelnie uniwersyteckie jako obszar eksploracji badawczej zagadnień obejmujących miejsce sportu w edukacji. Można zgodzić się z Józefem Lipcem, że przez rywalizację sprawdzamy nie tylko to, „czy sami jesteśmy po prostu autentycznie dobrzy, (…) wszystko zależy od tego, co to za gra oraz kto i jak w nią gra. Wszystko zależy zatem od człowieka” (1999, s. 174).

BIBLIOGRAFIA

Czechowski, M., Kowalska, J.E. (2019). 100 lat fair play w Polsce. Tradycje – dokonania – perspektywa. W: J. Lipiec (red.), *Olimpizm polski*. Wydawnictwo Fall, Kraków – Warszawa.

Grabowski, H. (1999). *Teoria fizycznej edukacji*. Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.

Harvey, S., Kirk, D., O'Donovan, T.M. (2014). Sport Education as a pedagogical application for ethical development in physical education and youth sport. *Sport, Education and Society*, 19, s. 41-62, DOI: 10.1080/13573322.2011.624594.

Hsu, L. (2004). Moral thinking, sports rules and education. *Sport, Education and Society*, 9, 143-154, DOI: 10.1080/1357332042000175854.

Kędzia, P. (2012). Fair play jako kategoria etyczna współczesnego sportu. Szanse i zagrożenia. W: J.E. Kowalska (red.), *Fair play w wychowaniu do kulturalnego odbioru widowiska sportowego (na przykładzie łódzkiego projektu „Jestem fair"*. Wydawnictwo MSW, Warszawa.

Klasińska, B. (2022). Homo hermeneuticus jako ideał wychowania. *HUMANITAS Pedagogika i Psychologia*, 2(26), s. 11-23, DOI: 10.5604/01.3001.0016.3190.

Kosiewicz, J. (2016). *Moralność a sport*. Międzynarodowe Towarzystwo Nauk Społecznych o Sporcie, Warszawa.

Kowalska, J.E. (2023). Chrześcijańska tożsamość olimpijskiego motta citius – altius – fortius. *Język. Religia. Tożsamość*, 2 (28), s. 373-384, DOI: 10.5604/01.3001.0054.331.

Kowalska, J.E. (2020). *Znaczenie edukacyjne projektu „Jestem fair" opartego na idei neoolimpizmu*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

Lipiec, J. (1994). Między Olimpią a Colosseum (w poszukiwaniu ideału wszechstronności). *Sport Wyczynowy*, 7-8, s. 10-17.

Lipiec, J. (1999). *Filozofia olimpizmu*. Sprint, Warszawa.

McEvilly, N., Atencio, M., Verheul, M., & Jess, M. (2013). Understanding the rationale for preschool physical education: implications for practitioners' and children's embodied practices and subjectivity formation. *Sport, Education and Society*, 18, s. 731-748, DOI: 10.1080/13573322.2011.606807.

Mueller, N. (2018). *Die olympische Devise „citius, altius, fortius" und ihr Urheber Henri Didon.* Access: https://mueller.sport.uni-mainz.de/files/2018/08/DIDON.pdf.

Naul, R. (2008). *Olympic Education*. 2 ed Meyer and Meyer Sport. Oxford.

Piecuch, A. (2023). The motto god honor homeland and its meaning for modern young learners, *HUMANITAS Pedagogika i Psychologia*, 2(28) : 121-143, DOI: 10.5604/01.3001.0054.4315.

Riolo, I. (2019). Playing fair. *Sport, Education and Society*, 24 : 547-549, DOI: 10.1080/13573322.2019.1603842.

Sæther, S., Borgen, J.S., Leirhaug, P.E. (2023). Structuring play in physical education. *Sport, Education and Society*, 1-13, DOI: 10.1080/13573322.2023.2283782.

Simon, R. (2004). *Fair play. The ethics of sport*. 2 ed Westview Press. Boulder.

WHO (2020), Life skills education school handbook Prevention of noncommunicable diseases. Access: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/331948/9789240004849-eng.pdf?sequence=1.

Wołoszyn, S. (1998). *Pedagogiczne wędrówki przez wieki i zagadnienia. Studia i szkice*. oprac. Z. Żukowska. Wyd. Adam Marszałek, Warszawa.

Wytyczne WHO dotyczące aktywności fizycznej i siedzącego trybu życia: omówienie (2021). Pobrano z: https://www.who.int/poland/pl/publications/9789240014886.

Żukowska, Z. (2004). Fair play w europejskiej kulturze i edukacji. W: Z. Żukowska, R. Żukowski (red.), *Fair play w europejskiej kulturze i edukacji*. Wyd. Estrella, Warszawa.

Żukowska, Z. (2014). Edukacja olimpijska w Polsce i wybranych krajach. W: K. Hądzelek, M. Rejf, H. Zdebska-Biziewska, R. Żukowski (red.), *Czysta gra. Fair play*. Wyd. PKOl, Warszawa.

Żukowska, Z., Żukowski, R. (2014). Fair play jako szczególna wartość w sporcie i życiu młodzieży. W: K. Hądzelek, M. Rejf, H. Zdebska-Biziewska, R. Żukowski (red.), *Czysta gra. Fair play.* Wyd. PKOL, Warszawa.

ZNACZENIE EDUKACJI OLIMPIJSKIEJ W „EDUKACJI JUTRA”

Streszczenie: W artykule podjęto próbę przedstawienia sportu i olimpizmu jako wychowawczego potencjału, ukierunkowanego nie tylko na osiągnięcie zamierzonych celów sportowych, ale przede wszystkim w wymiarze współczesnych potrzeb edukacyjnych – „edukacji jutra”, jako wsparcie działań wychowawczych podejmowanych przez rodziców, nauczycieli, trenerów sportowych. Pokazując siłę tej relacji, a często niejednoznaczność, rozważania oparto na trzech słowach kluczach: perspektywie, kryterium i kontekście. Punktem odniesienia (perspektywą) będzie pojmowanie sportu i olimpizmu oraz umiejscowienie ich w edukacji dzieci i młodzieży. Kryterium to dokonywanie wyborów moralnych przez udział w sporcie z jego wartościami: fair play oraz citius-altius-fortius. Natomiast kontekst dotyczy integracyjnej roli sportu w pracy z dziećmi z różnymi potrzebami edukacyjnymi, edukacji włączającej, a także pojawiających się zdrowotnych problemów u dzieci i młodzieży, związanych m.in. z siedzącym trybem życia. W artykule podjęto próbę odpowiedzi na pytanie: Czy i dlaczego sport oraz olimpizm mogą w „edukacji jutra” stanowić wsparcie działań wychowawczych podejmowanych przez rodziców, nauczycieli, trenerów sportowych?

Słowa kluczowe: olimpizm, fair play, citius-altius-fortius, edukacja przez sport, edukacja jutra

THE IMPORTANCE OF OLYMPIC EDUCATION IN „EDUCATION OF TOMORROW”

Abstract: The article attempts to present sport and Olympism as an educational potential, focused not only on achieving intended sporting goals but primarily on addressing contemporary educational needs - „education of tomorrow,” as a support for educational efforts undertaken by parents, teachers, and sports coaches. By demonstrating the strength of this relationship, and often its ambiguity, the discussion is based on three keywords: perspective, criterion, and context. In education through sport, particular value is attributed to Pierre de Coubertin's five principles of Olympism and the fundamental values: fair play

and the motto citius-altius-fortius. The article attempts to answer the question: Can sport and Olympism support educational activities undertaken by parents, teachers and sports coaches in the „education of tomorrow" and why?

Keywords: Olympism, fair play, citius-altius-fortius, education through sport, principles of Olympism, education of tomorrow